

A digitalizáció és transzparencia vizsgálatának jogszabály adta keretei és lehetőségei nemzetközi összehasonlításban

HORVÁTH ANETT

Azt mondhatjuk, hogy a digitalizálás, a digitális világba való integráció már nem választás, hanem kényszer. Bár a digitalizálás divatos és gyakran használt kifejezés, annak tisztázására szükség van, hogy mit értünk alatta. Az átláthatóság, transzparencia, a 21. század politikai, gazdasági és társadalmi folyamatainak fontos és nélkülözhetetlen része. Ebben a tanulmányban megvizsgálom a két fogalom és a szabályozás által biztosított lehetőségek és keretek közötti kapcsolati pontokat, elsősorban a hazai viszonyokban, de nemzetközi szempontból is.

Digitalisation and Transparency Testing Legislation Advice Framework and Opportunities for International Comparison

We can say that digitalisation, integration into the digital world is no longer an option but a compulsion. It is indispensable and not worth experimenting with. Although digitalisation is a fashionable and frequently used expression, it is not inconceivable to clarify what is meant by it. The concept covers the operation of transforming a computer-read, encoded formwork that has already appeared on a different medium (text, image, sound). Digitized materials are most commonly accessed on a variety of media through the Internet. The greatest achievement of transparency, as far as possible, is also an important and indispensable part of the political, economic and social processes of the 21st century. In this paper, I examine the points of connection between the two concepts and the possibilities and frameworks provided by regulation, primarily in the domestic relation, but with an international perspective.

Bevezetés

Joggal állíthatjuk, hogy a digitalizálódás, a digitális világba való bekapcsolódás ma már nem lehetőség, hanem kényszer. Elengedhetetlen és nem is érdemes kísérletezni az elkerülésével. Bár divatos és gyakran használt kifejezéssé vált a digitalizálás, előljáróban nem árt tisztázni, mit is értünk alatta. A fogalom azt

a műveletet takarja, amelynek során főként egy más hordozón már megjelent művet (szöveget, képet, hangot) számítógéppel olvasható, kódolt formájúvá transzformálunk.

Nem tartozik a digitalizálás fogalmkörébe, amikor egyenesen a számítógépen hozunk létre egy szöveges, kép- vagy hangdokumentumot. Ezek már eleve digitális dokumentumok, amelyeket utólag nem kell digitalizálni. A digitalizált anyagok különböző hordozókon leggyakrabban az interneten keresztül jutnak el a felhasználókhoz.

A transzparencia¹ lehetőség szerinti legnagyobb mértékű megvalósulása szintén fontos és elengedhetetlen eleme a 21. század politikai, gazdasági és társadalmi folyamatainak. A tanulmányban a két fogalom kapcsolódási pontjait és a szabályozás nyújtotta lehetőségeket és kereteket vizsgálom elsősorban hazai relációban, de nemzetközi kitekintéssel.

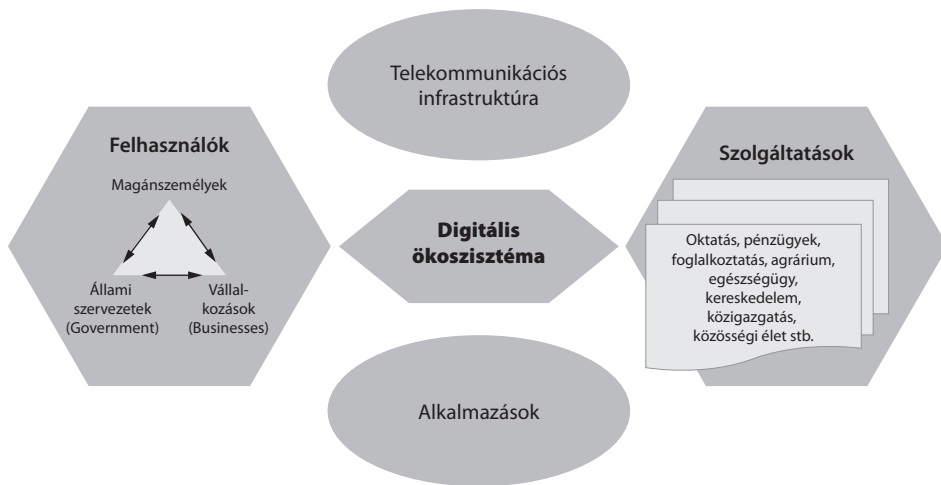
A digitális ökorendszer

A digitalizáció mára már a mindennapok részévé vált. Tudunk, hallunk róla, részei vagyunk, használjuk és élünk az általa nyújtott előnyökkel, tudomásul vesszük és igyekszünk kiküszöbölni az esetlegesen felmerülő hátrányokat. A digitális technológia fejlődésével mára már hazánkban is kialakult az úgynevezett digitális ökoszisztéma, amely felhasználók millióit és eszközök tízmillióit köti össze egyre nagyobb kapacitású hálózatokkal és egyre összetettebb elektronikus szolgáltatásokkal. „Infrastrukturális, vagyis kínálati oldalról a széles sávú hálózat kiterjedt – megfizethető áron való – elérhetősége és az információs biztonság kialakítása, míg kereslet oldalról a modern szolgáltatások megteremtése áll középpontban.”² A digitális ökoszisztémában elmosódnak a határok az informatika, az elektronikus hírközlés és a média között: egyre több csatornán, egyre több tartalom és szolgáltatás válik elérhetővé egyre több felhasználó számára. „A digitális szolgáltatások a gazdaság, a társadalom és a magánélet legtöbb színterén jelen vannak, legyen szó kommunikációról, oktatásról, egészségügyről, energetikáról, környezetvédelemről, közlekedésről, biztonságról vagy akár szórakozásról.”³

1 A transzparencia a láthatóságot és érthetőséget jelenti, ennek biztosítását a nyilvánosság számára.

2 FLEISCHER 2003, 50.

3 Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014–2020. Forrás: www.kormany.hu/download/a/f7/30000/NIS_v%C3%A9gleges.pdf (2019. 05. 14.)

1. ábra: A digitális ökoszisztéma elemei
Forrás: saját szerkesztés Foresta 2010; NFM, 2011⁴ alapján

A digitalizáció tehát átszövi a gazdaság és társadalom működésének legtöbb területét és a 21. századra a teljes nemzetgazdaságot átfogó és arra pozitív hatással bíró jelenséggé terjedt el.

Éppen ezért a digitalizáció köre Európában már 2010-től tudatos stratégiát kezdtek kiépíteni. A folyamatnak a gazdaságpolitikai dimenzió mellett jelentős hatása van az ipari termelésre és munkatermelékenységre, a közigazgatásra, a pénzügyi infrastruktúrára, a munkaerőpiacra, valamint az oktatásra és az egészségügyre is. „Az állami digitalizáció több területen is megjelenik, az állampolgárok részére az e-közigazgatás (e-governance) fejlesztése révén egyre több ügyintézési folyamat válik elektronikusan is elérhetővé és az interneten keresztül – szigorú adatvédelmi szabályozás mellett – adatok tömegei válnak könnyen hozzáférhetővé munkavégzés és egyéni informálódás céljából egyaránt. Emellett az üzleti szereplők irányába az e-közbeszerzési és e-tenderezési rendszerek kiépítésében lehet például nélkülözhetetlen az államigazgatás digitalizációja. Harmadrészt az állami szervek közötti gyorsabb kommunikációt, adatmegosztást és hatékonyabb munkavégzést is lehetővé teszi a digitális közigazgatás.”⁵

A digitalizációs folyamatokban rejlik az emberi erőforrások versenyképességének egyik kulcsa is. A digitális eszközök és alkalmazások felhasználására is kiterjedő oktatás nélkülözhetetlen feltétele a modern kor kompetenciáinak sikeres megszerzésének. A közoktatás és szakképzés digitalizációja elsősorban az iskolák modern eszközökkel történő felszerelését, a tanárok digitális kompetenciáinak bővítését és a tanítási

4 BOTOS 2014, 11.

5 Forrás: www.napi.hu/prcikk/a-digitalizacio-gyokeresen-atalakitja-az-allamigazgatast-is.631289.html (2019. 05. 14.)

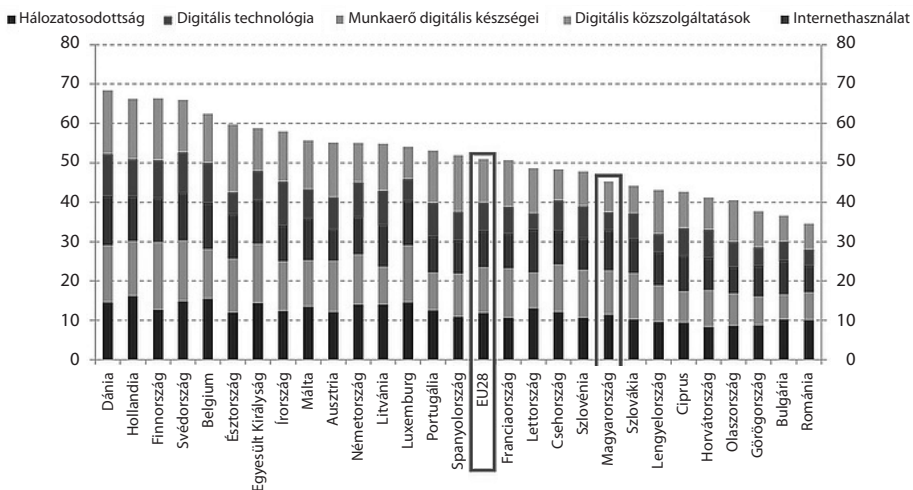
szemlélet, valamint a tananyag digitális tartalommal történő megtöltését jelenti. A digitalizáció az egészségügyi ellátások átláthatóbbá tételét és minőségi fejlesztését is szolgálja.

A digitalizáció mint versenyképességi szempont értékelése

A digitalizáció a versenyképesség növelésének egyik kulcseleme. A digitalizáció egyrészt előfeltétele a sikeres kutatási és innovációs politikának, másrészt pedig eredménye is. A digitalizációba történő beruházások javítják az országok versenyképességét, így érdemes áttekinteni, hogy milyen módon számszerűsíthető a digitalizáció terjedése.

A digitalizáció jelentőségét mutatja, hogy a versenyképességi rangsorok is mérik a területen elért állami teljesítményt. A Világgazdasági Fórum (WEF) globális versenyképességi indexe az innovációs és technológiai fejlettségi pilléreken belül vizsgálja a digitalizáció elterjedtségét és minőségét. Az IMD versenyképességi rangsora pedig a technológiai infrastruktúra alpillérén keresztül kísérel meg a digitális újítások mérését. A digitalizáció terjedését egyéb szakrangsorok is mérik, ilyen például az Európai Bizottság Digitális Gazdaság és Társadalom Indexe, valamint az Európai Unió innovációs értékelő rangsora.

Az Európai Bizottság indexe alapján Magyarország a kelet-közép-európai régióban kedvező helyen áll, de az uniós átlagtól kissé elmarad. Európában a digitális fejlődésben legjobban teljesítő három ország Dánia, Hollandia és Finnország. Magyarország az uniós átlagnál jobban teljesít az internethasználat tekintetében, teljesítménye ugyanakkor elmarad a digitális technológia és a digitális közszolgáltatások területén.

2. ábra: Az EU tagállamok eredménye az Európai Bizottság Digitális Gazdaság és Társadalom Indexében (2016, százalék)
 Forrás: Európai Bizottság, MNB

Az Európai Bizottság indexe egy olyan kompozit indikátor, amely szinte kizárólag objektív részindexekből öt pillérbe sűríti a digitális fejlődés dimenzióit súlyozás alapján, 0 és 100% között mutatja, hogy az adott ország mennyire fejlett a digitalizáció szempontjából:

- a hálózatosodottságot (25%);
- a munkaerő digitális készségeit (25%);
- az internethasználatot (15%);
- a digitális technológia elterjedtségét (20%) és
- a digitális közszolgáltatások kiterjedtségét (15%) vizsgálja a mutató.⁶

A digitalizáció jogi kérdései⁷

A legfontosabb kérdéskör a digitalizáció szabályozása kapcsán az adatok védelmének biztosítása. A digitalizáció egyik kulcskérdése, hogy az adatok védelmének biztosítása maradéktalanul megvalósítható-e. A jelenlegi feladat az innováció által felvetődő gyakorlati problémák kiküszöbölése és azon lemaradás behozása, amely akár az adatvédelmi, akár a büntetőjogi szabályokat érinti elsősorban. Többéves egyeztetés után megszületett az Európai Unió (a továbbiakban: EU) általános adatvédelmi rendelete (*General Data Protection Regulation – GDPR*). Az új szabályozás megalkotását az indokolta, hogy az eddig érvényben lévő, már húszéves irányelv felett eljárt az idő. Szükségessé vált egy olyan jogi alap, amely úgy biztosít az európai hagyományoknak megfelelően erős adatvédelmet, hogy közben jobban alkalmazkodik a mai információs technológiákhoz, képes kezelni a felhőszolgáltatásokat, a határokon átnyúló adatkezelést vagy éppen az EU-n kívülre irányuló adattovábbítást. Az új rendelet minden tagországra egységesen érvényes és újdonság az is, hogy az EU-n kívüli országok cégeire is vonatkozik, ha azok EU-s magánszemélyek vagy cégek adatait kezelik. Ez azt jelenti, hogy ezeknek a cégeknek is szigorú szabályoknak kell megfelelniük, cserébe azonos feltételekkel indulnak az európai piacon. Az új szabályok biztosítják, hogy a személyes adatok védelmének alapjoga mindenki számára garantált legyen. Az általános adatvédelmi rendelet segíti majd az EU-ban a digitális egységes piac életkítését azáltal, hogy világos és egységes szabályokra alapozva erősíti a felhasználók online szolgáltatásokba vetett bizalmát és a vállalkozások jogbiztonságát.⁸ A GDPR alappillére, hogy az adatkezelő cégektől minél nagyobb fokú átláthatóságot és elszámoltathatóságot követel meg, nagyobb nyomatókot kap, hogy a teljes adatkezelési folyamatnak transzparensnek kell lennie. Központi elem a gyakorlatban nehezen megfogható, beépített adatvédelem (*Privacy by Design*) nevű alapelv, amelyet ered-

6 HAUSMANN Róbert: Digitalizáció – Versenyképességi fókuszpont az államigazgatás számára is.

Forrás: www.mnb.hu/letoltes/hausmann-robert-digitalizacio-versenykepességi-fokuszpont-az-allamig-mnbhonalpra.pdf (2017. 09. 11.)

7 http://mtmi.hu/cikk/1001/Az_digitalizacio_jogi_kerdesei_es_a_tudomanyos_diskurzus_hibainak_felvetese (2017. 09. 11.)

8 Az Európai Bizottság áprilisi közleményéből.

tileg még a kanadai adatvédelmi hatóság dolgozott ki a kilencvenes években, de mára világszerte alkalmazott adatvédelmi elv, már a magyar hatóság is hivatkozik rá egyes döntéseiben. A beépített adatvédelem lényege, hogy az adatbiztonságnak már az adatkezelési eljárások kidolgozásakor fontos szempontnak kell lennie, nem lehet pusztán utógondolat. Az adatbiztonság az alapértelmezés, az adatkezelésnek átláthatónak és felhasználó-központúnak, az adatvédelemnek proaktívnak kell lennie, és az adat teljes életciklusát fel kell ölelnie, vagyis a teljes folyamatnak része kell hogy legyen, bármilyen technológia vagy belső szabályozás fejlesztésekor vagy bevezetésekor már a tervezés fázisában szem előtt kell tartani. Egy szervezet csak annyi és olyan adatot kezeljen, amelyet és amennyit szükséges, és csak addig, amíg szükség van rá. A rendelet ugyan egységes, de a végrehajtás továbbra is a helyi hatóság, vagyis itthon például a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság (NAIH) feladata lesz. A rendelettel szemben megfogalmazott fő kifogás, hogy túlbürokratizált. Az egységesítés egyik legfontosabb célja a könnyű átláthatóság volt, ehhez képest rendkívül részletes és komplex szabályozás született. A másik, ettől nem független kritika, hogy nagyon szigorú is. Ennek ellenére az EB nem tart attól, hogy a GDPR plusz adminisztratív vagy pénzügyi terhelést jelentene a cégeknek, sőt az egyik fő érvük a bevezetése mellett, hogy a becslésük szerint évi 2,3 milliárd euró megtakarítást fog eredményezni.

A digitális ügyek az Európai Unióban

A digitális ügyek jelentőségét mutatja az, hogy az Európai Bizottság az egységes digitális piac létrehozására stratégiai célként tekint. Az EU 2020 stratégia egyik prioritása a 2010-ben kidolgozott Európai Digitális Menetrend, amely az egységes digitális piac létrehozását, az interoperabilitás és az IKT-szabványok optimálisabb meghatározását, az infokommunikációs technológia előnyeinek hangsúlyozását, a nagy sebességű és szupergyors internet-hozzáférés minél szélesebb körben történő biztosítását, valamint a kutatási és innovációs beruházások számának növelését tűzte ki célul. Ezeket a célkitűzéseket a 2015-ben elfogadott Egységes Digitális Piac Stratégia pontosította, amelynek három fő prioritása a háztartások és vállalatok digitális javakhoz és szolgáltatásokhoz való hozzáféréseinek elősegítése, a digitális infrastruktúra szabályozási környezetének javítása, valamint a digitális fejlesztések és beruházások gazdasági növekedést támogató tulajdonságainak erősítése. Az Európai Bizottság alelnöki szinten kezeli a digitalizációból fakadó kihívásokat. Figyelembe véve a digitalizációban rejlő előnyöket, érdemes áttekinteni, hogy az egyes európai uniós országokban milyen struktúrában koordinálják a digitális ügyeket az államigazgatásban. Több különböző modell létezik arra nézve, hogy milyen szinten és mennyire centralizáltan foglalkoznak a kérdéssel. A legtöbb tagállamban heterogén struktúrában, több minisztérium és kormányzati szerv egymástól függetlenül, decentralizáltan igazgatja a digitalizáció egyes részterületeit. Magyarországon és Németországban is ez a modell érvényesül. Emellett azonban számos ország kiemelt ügyként kezelve, központibb irányítás mellett, koncentráltan foglalkozik a digitalizációban rejlő kihívások és lehetőségek kér-

déskörével. Magyarországgal és Németországgal szemben centralizált mintát követ Belgium, az Egyesült Királyság, Franciaország, Lengyelország, Málta és Svédország. Államtitkársági szinten koordinálják a digitalizációt Franciaországban, Svédországban és az Egyesült Királyságban.

Ország neve	Koordináció szintje	Minisztérium megnevezése	Szervezeti egység megnevezése
Belgium	miniszterelnök-helyettes	Külügyi, Külgazdasági és Nemzetközi Fejlesztései	Fejlesztésért, Digitális Agendáért, Telekommunikációért és Postaügyekért Felelős Miniszterelnök-Helyettes és Kabinete
Egyesült Királyság	államtitkárság	Kulturális Ügyekért, Médiaért és Sportért felelős	Digitális és Kulturális Ügyekért Felelős Államtitkárság
Franciaország	államminisztérium	Gazdasági és Pénzügyi	Digitális Szektorért és Innovációért Felelős Államminiszter
Lengyelország	minisztérium	Digitális Ügyek	–
Málta	minisztérium	Versenyképességi, Digitális, Tengerészeti és Szolgáltatásgazdaságért felelős	–
Németország	több minisztérium közösen	Gazdasági és Energiaügyi, Belügyi, Közlekedési és Digitális Infrastruktúráért felelős	specializált főosztályok
Svédország	államtitkárság	Vállalkozási és Innovációs	Lakhatásért és Digitális Fejlesztésért felelős államtitkárság

3. ábra: Digitális ügyekért felelős államigazgatási intézmények az Európai Unióban

Forrás: MNB, Belgium, az Egyesült Királyság, Franciaország, Lengyelország, Málta, Németország és Svédország kormányzati honlapjai

Európa 2020 Stratégia – Európai Digitális Menetrend⁹

1995 óta az Európai Unióban az információs és kommunikációs technológiák (IKT) a termelékenység fokozódásához és növekedéshez vezettek. Az IKT fogalma az információs technológiától (IT) kezdve a telekommunikáción, a műsorszóráson, valamint mindenfajta kép- és hanganyag feldolgozásán és közvetítésén keresztül a hálózatalapú ellenőrzési és megfigyelési funkciókig a technológiák széles körét foglalja magában. Az elmúlt három évtizedben a technológiai konvergencia megszüntette a telekommunikáció, a műsorszórás és az információs technológia szigorú elhatárolását. E jelenség leginkább kézenfekvő példái az okostelefonok, a táblagépek és az internethez csatlakozó televíziók. Noha az információ terjesztésének és a szórakoztatóiparnak Európában továbbra is a lineáris műsorszórás a fő közvetítőeszköze, egyre több audiovizuális tartalom érhető el kérésre, míg a 4G-s internetes kapcsolódás – amely nemsokára 5G standardszintre kerül, és a „tárgyak internete” (Internet of Things – IoT) – ami internethez csatlakozó autókat, viselhető eszközöket és érzékelőket jelenti – egyre erősíti az internet mindent átható jellegét.

9 Lásd bővebben: www.europarl.europa.eu/atyourservice/hu/displayFtu.html?ftuid=FTU_5.9.3.html (2017. 09. 11.)

Jogalap

Bár a szerződésben nem szerepel az IKT-ra vonatkozó külön rendelkezés, az EU az alábbi területeken hozhat megfelelő intézkedéseket az ágazati és horizontális politikák keretében: iparpolitika (az EUMSZ 173. cikke); versenypolitika (az EUMSZ 101–109. cikke); kereskedelempolitika (az EUMSZ 206. és 207. cikke); a transzeurópai hálózatok (TEN) (az EUMSZ 170–172. cikke); a kutatás és technológiafejlesztés, valamint az űrkutatás (az EUMSZ 179–190. cikke); a jogszabályok közelítése (az EUMSZ 114. cikke); az áruk szabad mozgása (az EUMSZ 28., 30., valamint 34–35. cikke); a személyek, szolgáltatások és a tőke szabad mozgása (az EUMSZ 45–66. cikke); oktatás, szakképzés, ifjúság és sport (az EUMSZ 165. és 166. cikke); valamint a kultúra (az EUMSZ 167. cikke). Ezek mind a digitális Európa kulcsfontosságú elemei.

Célkitűzések

A lisszaboni stratégia nyomán az európai digitális menetrend (DAE) egyike az Európai Bizottság által elfogadott Európa 2020 stratégia hét kiemelt kezdeményezésének. A 2010 májusában kiadott menetrend célja, hogy az információkommunikációs technológia (IKT) alkalmazásának kulcsfontosságú szerepet jelöljön ki Európa 2020-ra kitűzött nagyratörő céljainak sikeres megvalósításában. Az Európa 2020 stratégia a széles sávú hálózatok telepítésének fontosságát emelte ki az EU-n belüli társadalmi integráció és versenyképesség előmozdításában.

A digitális menetrend (DAE) széles sávú technológiákkal kapcsolatos célkitűzéseket fogalmaz meg:

1. alapszintű széles sávú lefedettség az EU teljes lakossága számára;
2. nagy sebességű széles sávú internetkapcsolat 2020-ig: legalább 30 Mbps sáv-szélességű internetkapcsolat az EU teljes lakossága számára;
3. szupergyors széles sávú internetkapcsolat 2020-ig: az európai háztartások 50%-ának 100 Mbps-nál nagyobb sáv-szélességű internetkapcsolattal kell rendelkeznie.

2016. szeptember 14-én *Az összekapcsoltság a versenyképes digitális egységes piac szolgálatában: Úton a gigabitalapú európai információs társadalom felé* című közleményében a Bizottság a Parlament és a Tanács elé terjesztett megfontolás céljából egy javaslatot a fő társadalmi-gazdasági szereplők – mint például az iskolák, közlekedési csomópontok és az állami szolgáltatások fő nyújtói – 2025-ös gigabites kapcsolódási céljainak felülvizsgálatáról. Ekkora sebességeknél az internet igazi globális kommunikációs eszközzé válik, amely fokozottan interaktív, állandó összekapcsolódással járó, könnyedén kiterjeszthető érzékelőkből, processzorokból és tárolási egységekből áll – bár ha ilyen összekapcsolódási célkitűzéseket követünk, akkor nagyobb figyelmet kell szentelni a mobil és műholdas dimenzióknak, amit az Európai Bizottság az „5G Európának” cselekvési tervével szándékozik elérni.

Eredmények

A Globális Internetpolitikai Megfigyelőközponttal (GIPO) együttműködve a bizottság 2015. április 22-én elindította a giponet.org platformot, hogy megkönnyítse az internetirányítás megvalósításának demokratikusabbá és felhasználóbarátabbá tételét.

A 2007/65/EK irányelvvel (az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló AVMSD irányelv) módosított 89/552/EGK tanácsi irányelv (a határok nélküli televíziózásról szóló TVWFD irányelv), illetve az elektronikus kommunikációs hálózatok és szolgáltatások szabályozói kerete (a 96/19/EK irányelv) – amely 1998. január 1-jével teljesen megnyitotta a távközlési piacokat a verseny számára –, valamint ennek 2002. áprilisi és 2009. novemberi felülvizsgálata eredményeképpen jelenleg az unióban a felhasználói jogok és a fogyasztóvédelem magas szintje jellemző, például az alábbiak révén is:

- a 112-es egységes európai segélyhívószám (2009/136/EK irányelv), az eltűnt gyermekek ügyében hívható 116000-ás számú segélyvonal, a gyermekek számára létrehozott 116111-es segélyhívószám, valamint a lelki támogatást kérők által hívható 116123-as szám;
- a jog, hogy valaki egy munkanap alatt helyhez kötött (vonalas) vagy mobilszolgáltatót váltson a régi telefonszám megtartása mellett (a telefonszám hordozhatósága) (2009/136/EK irányelv);
- alacsonyabb elektronikus hírközlési díjak, ami végül a roaming (barangolási) díjak (2017 júniusáig történő) eltörléséhez vezet;
- átfogó alapszintű széles sávú lefedettség, amely elsősorban a mobil és a műholdas széles sávú fejlesztéseknek köszönhető;
- egy legfelső szintű uniós domain (TLD) (733/2002/EK rendelet);
- a magánélet (2009/136/EK irányelv) és az adatok (95/46/EK irányelv) védelmének erősítése az adatvédelem új szabályozói kerete (az EU2016/679 rendelet és az EU 2016/680 rendelet) révén;
- online platform a fogyasztók és online kereskedők közötti viták rendezése céljából.

A nemzeti szabályozói eljárások következetesebbé tételéért az Európai Elektronikus Hírközlési Szabályozók Testülete (BEREC) (1211/2009/EK rendelet) előírja a nemzeti szabályozók és a Bizottság közötti együttműködést, továbbá elősegíti a helyes gyakorlatok és közös megközelítések terjesztését úgy, hogy egyben az egységes távközlési piacon a versenytorzítás kockázatával járó következetlen szabályozásnak is elejét veszi. Ami a spektrumgazdálkodást illeti, a többéves rádióspektrum-politikai jogalkotási program kijelöli a közösségi rádióspektrum-használat stratégiai tervezésének és összehangolásának politikai irányvonalait és célkitűzéseit, a belső piac működésének biztosítása érdekében a spektrumhasználattal járó olyan uniós szakpolitikai területeken, mint például az elektronikus hírközlés, a kutatás, a technológiafejlesztés és az úrkutatás, valamint a közlekedési, az energiaügyi és az audiovizuális politikák. A hálózat- és információbiztonság (NIS) terén a 460/2004/EK rendelet létrehozta az Európai Hálózat- és Információbiztonsági Ügynökséget (ENISA), ennek

megbízását pedig nemrégiben erősítette meg a parlament 2013. április 16-i állásfoglalásának elfogadása. 1999 óta számos többéves „biztonságosabb internet” programot indítottak. 2016. július 6-án a parlament és a tanács aláírta a hálózat- és információbiztonságnak az egész unióban egységesen magas szintjére vonatkozó intézkedésekről szóló irányelvet.

Az Európai Parlament szerepe

A parlament támogatja egy szilárd és korszerű IKT-politika kidolgozását, és eddig is igen tevékeny volt a területet érintő jogszabályok elfogadásában. Saját kezdeményezésű jelentések, írásbeli és szóbeli választ igénylő kérdések, tanulmányok, munkaértekezletek, vélemények és állásfoglalások révén állandó segítséget nyújtott abban, hogy az információs és kommunikációs technológiák kérdése folyamatosan napirenden maradjon, mint ahogy ezt a célt szolgálták a páneurópai szolgáltatások fejlesztésének érdekében a nemzeti erőfeszítések fokozottabb koordinálására, valamint az IKT-kutatás és -fejlesztés uniós támogatásának növelésére irányuló felhívásai is.

A parlament arra is emlékeztetett, hogy a digitális frekvenciátöbbletet arra kell felhasználni, hogy minden uniós polgár számára elérhető legyen a széles sávú internetkapcsolat, és hangsúlyozta, hogy további fellépésre van szükség a széles sávú szolgáltatásokhoz bárhol és nagy sebességgel történő hozzáférés, valamint minden polgár és fogyasztó digitális jártasságának és kompetenciájának biztosítása érdekében. Hasonlóképpen hangsúlyozza a kibertér biztonságának fontosságát a magánélet és egyéb polgári szabadságok fokozott védelmének biztosításáért a digitális környezetben. Ezzel együtt a parlament határozottan támogatja a technológiai és a hálózatsemlegességet és „hálózatszabadságot” az európai polgárok számára, akárcsak a szolgáltatások és alkalmazások elektronikus hírközlő hálózatokon keresztüli elérése vagy használata tekintetében hozott intézkedéseket, amelyeknek tiszteletben kell tartaniuk a polgárok alapvető jogait és szabadságait. Az ilyen intézkedéseknek biztosítaniuk kell azt is, hogy az internetes szolgáltatók ne csökkenthessék a felhasználók azon lehetőségeit, hogy az általuk választott tartalmakhoz, alkalmazásokhoz vagy szolgáltatásokhoz hozzáférjenek.

A jogalkotás révén a parlament rendszeresen konszolidálja ezeket a garanciákat. Az EP a roamingdíjak eltörlésének és a hálózatsemlegességi standardok megállapításának egyik élharcosa. Jelentős jogalkotási munkát kezdeményezett és fejezett be a nagy sebességű elektronikus hírközlő hálózatok kiépítési költségeinek csökkentésére irányuló intézkedésekről szóló irányelv, valamint a belső piacon történő elektronikus tranzakciókhoz kapcsolódó elektronikus azonosításról és bizalmi szolgáltatásokról szóló rendelet kapcsán.

2016. április 27-én elfogadták az (EU) 2016/680 irányelvet. Célja a természetes személyek védelmének hatékony, alapvető jogként történő alkalmazása a személyes adatok feldolgozásának vonatkozásában. Ezen túlmenően a parlament és a tanács elfogadta a természetes személyeknek a személyes adatok kezelése tekintetében törté-

nő védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló (EU) 2016/679 rendeletet. E rendelet célja: az egész Európai Unióban az adatvédelem megvalósítása terén tapasztalható szétaprózódottság csökkentése, a jobbizonytalanság megszüntetése, valamint annak a széles körben elterjedt nézetnek a megcáfolása, hogy a természetes személyek védelme jelentős kockázatokat hordoz, különös tekintettel az online tevékenységre.

A közelmúltban a parlament sikeresen véglegesítette az adatvédelmi keretek és kiberbiztonsági szabályok megreformálására vonatkozó jogalkotási munkát [a hálózat- és információbiztonságnak az egész unióban egységesen magas szintjét célzó intézkedésekről szóló iránylevél (2013/0027(COD))].

A parlament saját maga vizsgálta meg a hamisítás elleni kereskedelmi megállapodást (ACTA), majd ezt követően 2012. július 4-i jogalkotási állásfoglalásában megtagadta a megállapodás megkötéséhez szükséges beleegyezését.

A parlament szigorúan szemmel tartja az európai digitális egységes piaci stratégiának a bizottság általi végrehajtását, illetve a 2016 végéig beindítandó 16 kezdeményezést. 2016. január 19-én a parlament saját kezdeményezésű jelentést fogadott el *A digitális egységes piaci intézkedéscsomag megvalósítása felé* [2015/2147(INI)] címmel. Ez a jelentés az indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozás megelőzésére, az online és offline vásárlásokra egyaránt alkalmazandó tartós fogyasztóvédelem szükségességére, a határon átnyúló csomagkézbesítésre, a digitális innováció korlátainak felszámolására, valamint a magánélet és az adatok védelmének következetességére összpontosít. A parlament jelenleg kiterjedt körű jogalkotási munkát végez a digitális egységes piaci stratégia nyomán követéseként előterjesztett javaslatok tekintetében, és a digitális egységes piaci intézkedéscsomag megvalósításáról szóló állásfoglalás célja olyan kérdések rendezése, mint az indokolatlan területi alapú tartalomkorlátozás, a határokon átnyúló csomagkézbesítés, az online tartalomszolgáltatások határokon átnyúló hordozhatósága, a fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló rendelet felülvizsgálata, az audiovizuális médiaszolgáltatások, az áruk internetes és egyéb távértékesítésére irányuló szerződések és a digitálistartalom-szolgáltatásra irányuló szerződések.¹⁰

Digitális menetrend

A digitális menetrend tehát pontosítja, hogy az említett, önmagát gerjesztő folyamat elindítása érdekében Európának mely területekre kell összpontosítania erőfeszítéseit.

A menetrend hét kiemelt intézkedési területet határoz meg:

1. egységes digitális piac létrehozása;
2. az IKT-termékek és -szolgáltatások közötti interoperabilitás keretfeltételeinek javítása;
3. az internet iránti bizalom és a biztonság erősítése;

¹⁰ Lásd bővebben: www.europarl.europa.eu/atyourservice/hu/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.9.3.html (2017. 09. 11.)

4. jelentősen gyorsabb internet-hozzáférés biztosításának garantálása;
5. a kutatás és a fejlesztés terén megvalósuló beruházások ösztönzése;
6. a digitális jártasság, a digitális készségek és a digitális inklúzió javítása;
7. az IKT-k alkalmazása az olyan társadalmi kihívások kezelése érdekében, mint az éghajlatváltozás, a növekvő egészségügyi költségek és az idősödő népesség.

1. Egységes Digitális Piac

Európa egyelőre nemzeti online piacok tarka egyvelege, amelyben az európai polgárokat különböző problémák akadályozzák abban, hogy élvezzék az egységes digitális piac nyújtotta előnyöket. Kívánatos volna, ha az országhatárok nem állnának a kereskedelmi és kulturális tartalmak és szolgáltatások szabad áramlásának útjában; ezt az állapotot a jogszabályi korlátok felszámolásával, az elektronikus fizetés és számlázás elősegítésével, a vitarendezés javításával és a fogyasztók bizalmának növelésével lehetne elérni.

2. Interoperabilitás és közös szabványok

A valóban digitális társadalom megteremtéséhez hatékony interoperabilitásra van szükség az informatikai termékek és szolgáltatások között. A technikai átjárhatóság előnyeire maga az internet a legjobb példa. Nyílt architektúrája révén több milliárd felhasználó kapcsolódhat világszerte interoperábilis készülékekhez és alkalmazásokhoz. Az IKT előnyeinek teljes körű kihasználásához azonban tovább kell növelni a készülékek, alkalmazások, adattárolók, szolgáltatások és hálózatok átjárhatóságát. Az interoperabilitás keretfeltételei számtalan módon javíthatók. E cél elérésének egyik fontos eszköze annak biztosítása, hogy – különösen a közbeszerzés és a jogalkotás területén – megfelelő IKT-szabványok álljanak rendelkezésre és azokat alkalmazzák is.

3. Az internet iránti bizalom és a biztonság erősítése

Szükségessé vált egy egyértelmű és közérthető formában közreadott összefoglaló, amely tartalmazza a polgárok online térben érvényes jogait. Jelenleg számos fogyasztó számára okoz nehézséget az őt megillető digitális jogok megismerése, különösen, ha ezek számtalan külön, bonyolult jogi dokumentumban elszórva fellelhetőek csak.

4. Nagy sebességű és szupergyors internet-hozzáférés

Nagy sebességű internetre van szükségünk a gazdaság erőteljes növekedéséhez, a munkahelyteremtéshez és a prosperitáshoz, valamint ahhoz, hogy a lakosság elérhesse az általa kívánt tartalmakat és szolgáltatásokat. Az EU célja, hogy 2020-ig biztosítson minden európai polgárnak legalább 30 Mbps sebességű internet-hozzáférést,

A digitalizáció és transzparencia vizsgálatának jogszabály adta keretei...

az európai háztartások legalább 50%-ának pedig a 100 Mbps-os sávszélességet meghaladó internetkapcsolatot.

5. Kutatás és innováció

Tekintve, hogy az IKT hozzájárul az európai ipari húzóágazatokban termelt összes hozzáadott értékhez (gépjárműipar 25%, fogyasztói készülékek 41%, orvosi és egészségügyi berendezések 33%), az IKT-k területén végzett kutatás-fejlesztési beruházások elmaradása veszélyt jelent az uniós ipari és szolgáltató szektor egészére nézve.

6. Digitális jártasság, digitális készségek és digitális inklúzió

A digitális korszak legfontosabb ismérve elvben a felelős társadalmi részvétel és az emancipáció, ezért nem szabad megengedni, hogy e céloknak a kedvezőtlen szociális háttér és a készségek hiánya gátat szabjon. „Egyre több hétköznapi tevékenységet lehet az interneten elvégezni, az állaspályázatoktól az adó befizetésén keresztül a jegyvásárlásig, így az internethasználat sok európai számára a mindennapi élet szerkesztésévé vált.”¹¹

7. Az IKT előnyei a társadalom számára

A technológia intelligens használatával és az információk adta lehetőségek kiaknázásával a társadalom könnyebben kezelheti az olyan problémákat, mint az éghajlatváltozás és az idősödő népesség. Az IKT-k használata és alkalmazása nélkülözhetetlen ahhoz, hogy Európa szembe tudjon nézni olyan jövőbeni kihívásokkal, mint a „gondoskodás az idősödő társadalomban, az éghajlatváltozás és az energiafogyasztás mérséklése, a közlekedés hatékonyságának és a mobilitásnak javítása, a betegek önállósítása és a fogyatékosokkal élők társadalmi részvételének biztosítása.”¹²

8. Az európai digitalizáció víziója

„Észtország 2017 júliusától decemberéig elnöklie az Európai Unió Tanácsát, a féléves periódus egyik kiemelt célja pedig a digitális Európa megalapozása. Mindez az eszt elnökség dedikált honlapján is prioritásként szerepel, kiemelve a határokon átvívelő e-kereskedelem és e-szolgáltatások fejlesztését, ami ugyanúgy előnyös a fogyasztóknak, a termelőknek és az üzleti szereplőknek.

A program kitér az innovatív szolgáltatások fejlődését segítő környezet kialakítására, ehhez kapcsolódva pedig külön megemlíti a modern, biztonságos elektronikus kommunikáció lehetővé tételét Európa-szerte. A technológiai vívmányok kiaknázása

11 http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-10-200_hu.htm (2019. 05. 14.)

12 <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2010/HU/1-2010-245-HU-F2-1.Pdf> (2019. 05. 14.)

kapcsán szóba kerülnek a határoktól függetlenül hozzáférhető digitális közszolgáltatások is, amelyek megkönnyítenék az uniós polgárok mindennapi életét.

Az EU-tagállamok közös szabályozási tevékenységét irányító pozíciót az észtek arra akarják használni, hogy szemléletüket valamelyest átadják a többi uniós országnak. Erre szerintük annál is nagyobb szükség van, mivel a világ más részein a digitális kérdésekben előrelátóbb szabályozók könnyen lépéselőnybe juttathatják a helyi gazdaságokat az unióval szemben.

Az Európai Unió négy szabadságelve (az áruk szabad áramlása, a tőke szabad áramlása, a szolgáltatások szabadsága és a személyek szabad mozgása) mellé Észtország szerint ideje lenne felvenni egy ötödiket, mégpedig az adatok szabad áramlását. A jelenlegi lokalizációs szabályok többek szerint ugyanúgy fojtogatják az EU belső piacát, mint ahogy tenné az áru vagy a tőke mozgásának korlátozása; becslések alapján egy teljesen funkcionális közös adatpiac abban a pillanatban 8-9 milliárd euróval lökné meg a szervezet közös GDP-jét.

Mindez a kormányzatok közti adatmegosztásra is vonatkozik; ennek egyik előfutára az a pilot program, amelynek keretei között Finnország és Észtország osztja meg egymással az egészségügyi adatokat. Miután pedig az észtek nyílt platformokkal dolgoznak, az adatmegosztás lehetővé teszi a két ország között ide-oda utazó pácienseknek, hogy bárhol előjegyezhesék magukat.

Észtország ilyen tekintetben különleges hely, ahol a másfél milliós lakosságnak erős közösségtudata van, és kevéssé aggódik a korrupció vagy a személyes adatokkal való visszaélések miatt. Az *Economist* egyik szerzője például egy tallini rendezvényről számol be, amit éppen az online adófizetés kapcsán keresett fel; állítólag a szerző görög asztaltársa rögtön arra gondolt, hogy odahaza egy korrump hivatalnok felfedezne valami anomáliát az adatai között és megpróbálná megszarolni, a német kolléga pedig a hackerek miatt aggódott, akik ellopják az ember fájljait. A lényeg, hogy mindig lesz megfelelő indok az adatok határokon belül tartására, a nemzetbiztonságtól a társadalombiztosítási adatokon át tulajdonképpen az államilag kezelt adatok minden fajtájáig. Ez a digitális gazdaságról szóló észti manifesztó szerzője Kersti Kaljulaid államfő szerint is valós probléma, aki elismeri, hogy az észtszabályozások nem ültethetőek át egy az egyben minden más gyakorlatba. A bizalom azonban kis lépések sorozatával, például az oktatásban bevezetett alkalmazásokkal építhető fel, mielőtt rátérnénk a súlyosabb kérdésekre, mondjuk az online csatornákon bonyolított választásokra.

A megfelelő módon irányított digitalizáció Kersti Kaljulaid szerint azonban éppen hogy növeli a biztonságot, a változások azonban elkötelezettséget feltételeznek.¹³

Észtország hagyományosan kicsi, de rugalmas államnak tartja magát, amely igyekszik késlekedés nélkül megvizsgálni és alkalmazni a felbukkanó technológiai trendeket. Ennek legelső hulláma, vagy ha úgy tetszik, alepfeltétele a közigazgatás és bank-szektor gyors és széles körű átállítása volt az új évezred technológiáira. Már nem

13 Forrás: <https://bitport.hu/mobilitas/az-esztek-be-akarjak-roffenteni-az-europai-digitalizaciot> (2019. 05. 14.)

újdomság, hogy az ottaniak online csatornákon szavaznak, hogy a kormányüléseket teljesen papírmentessé tették, vagy például blockchain-alapú megoldással tárolják az egészségügyi adatokat.

Az észtek úttörő szerepének elismerése, hogy korábban még Japán is hozzájuk fordult szakértői segítségért saját elektronikus személyazonosítási rendszerének kiépítésekor. Az észtek állampolgárok ugyanis egyedi, elektronikus aláírásukat is hitelesítő e-kártyájukkal több mint ezer közszolgáltatáshoz férhetnek hozzá, az egészségügyi szolgáltatásoktól kezdve az online adófizetésig. A kártya emellett a piaci szektor digitális szolgáltatásaihoz is hozzáférést jelent, miután erre építkeznek az üzleti szereplők megfelelő rendszerei is.

9. A transzperencia mint érték

Az „átláthatóság” fontos érték; a gazdaság átlátható működése hatékonyabb, igazságosabb, stabilabb társadalmi alapokat, összességében magasabb társadalmi jólétet tesz lehetővé. Ezért mindenképpen üdvözlendő minden olyan törekvés, amely az átláthatóság koncepcióját a jogrendszerben következetesen érvényesíteni kívánja. E törekvések körébe tartozik, hogy a Magyar Országgyűlés az Alaptörvény elfogadásával a nemzeti vagyon és a közpénzek védelme területén, a legmagasabb szinten rögzíti az átláthatóság követelményét. Az új szemléletmód kétszintű szabályozást teremtett meg, amelynek alapját az Alaptörvény adja, pilléreit pedig az úgynevezett sarkalatos törvények rögzítik.

„Az Alaptörvény az átláthatóságot a nemzeti vagyon átruházása és hasznosítása körében, valamint a közpénzek felhasználása kapcsán követeli meg, amely követelmény az állammal (önkormányzattal) szerződő fél tulajdonosi szerkezetére, felépítésére, illetve a vagyonkezelési tevékenységére, továbbá a szerződő fél részére történő kifizetés felhasználására egyaránt kiterjed.”¹⁴

Az Alaptörvényre épülő sarkalatos részletszabályok

Az Alaptörvény 38–39. cikkében megfogalmazott transzparencia elvet az elmúlt évben elfogadott sarkalatos törvényeken keresztül finomhangolta a jogalkotó, jelenleg három területre kiterjedően, így a nemzeti vagyonra, a közbeszerzésre és az államháztartásra.

Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Áht.) az 1. §-ának 1. pontja, illetve 50. §-a, és a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény (Nvtv.) 11. §-a szerint jogi személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező más szervezet akkor minősül átláthatónak, ha annak tényleges tulajdonosa azonosítható (ide nem értve a nyilvánosan működő részvénytársaságokat), továbbá ha az EGT-megállapodásban

¹⁴ Forrás: www.origo.hu/jog/20120913-merfoldko-az-uj-transzparenciaszabalyozas-am-anomaliak-is-tapasztalhatóak.html (2019. 05. 14.)

részes államban, az OECD tagállamában vagy olyan államban adórezidens, amelylyel Magyarországnak kettős adózás elkerüléséről szóló egyezménye van. Az átláthatóságnak az is feltétele, hogy az illető szervezet ne minősüljön a társasági adóról és az osztlékadóról szóló törvény szerint meghatározott „ellenőrzött külföldi társaságnak”. Mindezen követelményeknek fenn kell állniuk azon szervezetek esetén is, amelyek az adott gazdálkodó szervezetben közvetlenül vagy közvetetten több mint 25%-os tulajdonnal, befolyással, szavazati joggal rendelkeznek.

Állami vagyonhoz való hozzáférés. Az átláthatóság hiánya a gazdasági mozgástér tekintetében súlyos korlátokat eredményez: azon gazdasági szereplők, amelyek a fentiekben írt feltételeknek nem felelnek meg, nem köthetnek szerződést a nemzeti vagyon hasznosítására (ide akár a legegyszerűbb ügyletek, például helyiségbérlés is tartozhat), illetve a nemzeti vagyon tulajdonjoga sem ruházható át részükre, valamint nem részesülhetnek költségvetési támogatásban sem. Nem mellékes ugyanakkor, hogy az államháztartás finanszírozása kettős fedelű biztosítéki rendszert állít fel, hiszen előírja, hogy a költségvetési támogatások felhasználását közbeszerzés alkalmazásához kell kötni – ha ennek a közbeszerzésekről szóló törvény szerinti feltételei fennállnak. Ebből következően az államháztartási törvény rendelkezésein felül a közbeszerzési törvény tilalmait együttesen kell az esetek jelentős részében figyelembe venni.

Az ajánlattételre való alkalmasság a közbeszerzésekről szóló 2011. évi CVIII. törvény releváns 56. §-a az ajánlattételre való alkalmasság oldaláról közelít. Eszerint az eljárásban nem lehet ajánlattevő, részvételre jelentkező, alvállalkozó, és nem vehet részt az alkalmasság igazolásában olyan gazdasági szereplő, amely nem EU-, EGT- vagy OECD-tagállamban, vagy olyan államban rendelkezik adóilletőséggel, amellyel Magyarországnak kettős adózás elkerüléséről szóló egyezménye van. További kizáró ok, ha a gazdasági szereplőnek a közbeszerzési szerződéssel kapcsolatban megszerzett jövedelme az adóilletősége szerinti országban kedvezményesebben adózna, mint ahogya a gazdasági szereplő az adott országból származó belföldi forrású jövedelme után adózna; vagy olyan nem szabályozott tőzsdén jegyzett társaság (helyesebb lett volna így fogalmazni: szabályozott tőzsdén nem jegyzett olyan társaság), amelynek a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2007. évi CXXXVI. törvény 3. § r) pontja szerinti tényleges tulajdonosa nem megismerhető. Hasonlóan az Áht., illetve az Nvtv. szabályaihoz, az említett tilalmak itt is kiterjednek az ajánlattevőben vagy részvételre jelentkezőben közvetetten vagy közvetlenül több mint 25%-os tulajdoni résszel vagy szavazati joggal rendelkező jogi személyre vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságra egyaránt.

A szabályozás anomáliái

A jelenleg is formálódó jogi keretrendszer szabályai számos olyan, a gyakorlatban jogbizonytalanságot előidéző problémát hoztak felszínre, amelyek a szabályozás átalakításának szükségességét is felvethetik. „Általánosságban elmondható, hogy a több

jogszabályban történő, sporadikus szabályozási modell önmagában is aggályos. Ez esetben ugyanis felvetődik az egyes jogszabályhelyek egymáshoz való hierarchikus viszonyának problematikája, illetve szükségszerűen megjelennek a terminológiai eltérésekből, valamint a részletszabályok tartalmi különbségeiből fakadó bizonytalansági tényezők. Például amíg a közbeszerzési szabályanyag a megismerhetőség körében – igaz, végrehajtási rendeleti szinten, de – meghatározza, hogy a megismerhetőséget milyen módon kell igazolni, addig sem az államháztartási törvény, sem pedig a nemzeti vagyontörvény nem tartalmaz erre nézve szabályokat.”¹⁵

„38. cikk

(1) Az állam és a helyi önkormányzatok tulajdona nemzeti vagyon. A nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja a közérdek szolgálata, a közös szükségletek kielégítése és a természeti erőforrások megóvása, valamint a jövő nemzedékek szükségleteinek figyelembevétele. A nemzeti vagyon megőrzésének, védelmének és a nemzeti vagyonnal való felelős gazdálkodásnak a követelményeit sarkalatos törvény határozza meg.

(2) Az állam kizárólagos tulajdonának és kizárólagos gazdasági tevékenységének körét, valamint a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyon elidegenítésének korlátait és feltételeit az (1) bekezdés szerinti célokra tekintettel sarkalatos törvény határozza meg.

(3) Nemzeti vagyont csak törvényben meghatározott célból lehet átruházni, törvényben meghatározott kivételekkel az értékarányosság követelményének figyelembevétele mellett.

(4) Nemzeti vagyon átruházására vagy hasznosítására vonatkozó szerződés csak olyan szervezettel köthető, amelynek tulajdonosi szerkezete, felépítése, valamint az átruházott vagy hasznosításra átengedett nemzeti vagyon kezelésére vonatkozó tevékenysége átlátható.

(5) Az állam és a helyi önkormányzatok tulajdonában álló gazdálkodó szervezetek törvényben meghatározott módon, önállóan és felelősen gazdálkodnak a törvényesség, a célszerűség és az eredményesség követelményei szerint.

39. cikk

(1) A központi költségvetésből csak olyan szervezet részére nyújtható támogatás, vagy teljesíthető szerződés alapján kifizetés, amelynek tulajdonosi szerkezete, felépítése, valamint a támogatás felhasználására irányuló tevékenysége átlátható.

(2) A közpénzekkel gazdálkodó minden szervezet köteles a nyilvánosság előtt elszámolni a közpénzekre vonatkozó gazdálkodásával. A közpénzeket és a nemzeti vagyont az átláthatóság és a közélet tisztaságának elve szerint kell kezelni. A közpénzekre és a nemzeti vagyontra vonatkozó adatok közérdekű adatok.”¹⁶

15 www.origo.hu/jog/20120913-merfoldko-az-uj-transzparenciaszabalyozas-am-anomaliak-is-tapasztalhatóak.html (2019. 05. 14.)

16 Magyarország Alaptörvénye.

Összefoglalás

Felgyorsult tehát a fejlődés. A digitalizáció és a transzparencia a 21. század két alapvető kihívása, amellyel minden társadalom szembenéz. Éppen ezért az európai törekvés-sel összhangban a digitalizáció és a transzparencia széles körű kiépülése, alkalmazása és megvalósulása okán, valamint ezekhez kapcsolódóan az elektronikus ügyintézés és az eljárások gyorsítása érdekében a kormány itthon is megalkotta az elektronikus ügyintézésről szóló 2015. évi törvényt. A törvény egyes rendelkezései fokozatosan lépnek életbe. 2018-ban jön talán az egyik legfontosabb változás, ugyanis az elektronikus ügyintézését biztosító szervek – mint például az államigazgatási szervek, helyi önkormányzat, bíróságok, választott bíróságok, az ügyészség, közjegyzők, bírósági végrehajtók és közüzemi szolgáltatók – jövő év január 1-jétől kötelesek lesznek biztosítani az ügyek elektronikus intézését. A közigazgatás digitalizációjával jelentős költségmegtakarítás érhető el. Ahogy az észt példa is mutatta, a GDP 2%-át takarítja meg évente a személyes és papíralapú ügyintézés minimalizálásával. Attól azonban, hogy valami digitális, attól még nincs ingyen; más költségei vannak, más jellegű ráfordításokat igényel. A korábbi irattári költségek, a humánerőforrás-ráfordítási terhek átalakulnak informatikai költségekké. A digitális közigazgatás nemcsak a hivatalok és az ügyfelek közötti kommunikációt könnyíti meg, hanem az állami szervek közötti kapcsolatot is. A gyorsabb kommunikáció, illetve adatmegosztás pedig hatékonyabbá teszi a munkafolyamatokat és a munkavégzést is.

„Nemzeti Infokommunikációs Stratégia (NIS) 2014–2020

A Nemzeti Infokommunikációs Stratégia három alapvető pillére:

- *Digitális Állam-pillér:* A kormányzat működését támogató belső infokommunikációs technológia, a lakossági és vállalkozói célcsoportnak szóló elektronikus közigazgatási szolgáltatások, illetve az állami érdekkörbe tartozó egyéb elektronikus (például egészségügyi, oktatási, könyvtári, kulturális örökséghez kapcsolódó vagy az állami adat- és információs vagyron megosztását célzó) szolgáltatások, valamint e szolgáltatások biztonsági hátterének biztosítása. A cél olyan átfogó szolgáltatások fejlesztése, amelyek az állampolgárok életminőségét növelik. E pilléren belül külön nevesítve van az analóg közgyűteményi állomány digitalizálása és az e-levéltári fejlesztések. A pillér célrendszerének meghatározása a „C3. Kapjon az eddigénél nagyobb hangsúlyt az elektronikus közszolgáltatások fejlesztése” pontjában így fogalmaz: 2016-ra mérjék fel a digitalizálendő gyűjtemények körét (könyvtári, levéltári, kulturális, művészeti stb.) és 2020-ra történjen meg a dokumentumok 50%-ának digitalizálása.
- *Digitális Kompetenciák-pillér:* A lakosság digitális kompetenciáinak fejlesztését kívánja támogatni annak érdekében, hogy csökkenjen a digitális írástudatlanság és a digitális megosztottság és növekedjen a kulturális szolgáltatások elektronikus úton történő befogadása.

- *Digitális Gazdaság-pillér*: Az információs és kommunikációs technológia (IKT) szektor által biztosított elektronikus szolgáltatásokat igénybe vevő vállalkozások külső és belső informatikai rendszereinek fejlesztését, az IKT-n alapuló fejlesztésekre irányuló kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenység ösztönzését tartalmazza. A kulturális tartalmak hosszú távú megőrzése és hozzáféréseinek folyamatos biztosítása jelentősen ösztönözheti a hazai kutatásfejlesztést, amely nyilvánvaló innovációs erőt jelent.

Digitális Jólét Program (DJP)

A Digitális Jólét Programjáról szóló 2012/2015. (XII. 29.) Korm. határozatban fogadták el a programot. A kormány az internetről és a digitális fejlesztésekről szóló nemzeti konzultáció (InternetKon) eredményei alapján megfogalmazta a Digitális Jólét Programot, amely a közgyűteményi digitalizálási stratégiát érintő célokat is kitűzött. A DJP abból a megállapításból indul ki, hogy egy ország digitális helyzetének megállapításakor vizsgálni kell a mobil és vezetékes hálózatok fejlettségét, azok hozzáférhetőségét, a digitális tartalmak kínálatát, ideértve természetesen az e-közigazgatás és az e-egészségügy szolgáltatásait, de nem kevésbé a közgyűteményi tartalmakat, valamint az állampolgárok digitális kompetenciáinak fejlettségét. A program komplex rendszere a digitalizáció társadalmi és gazdasági hatásainak optimalizálását célozza meg, annak érdekében, hogy a technológiai fejlődést a társadalom és a gazdaság minél inkább kiaknázhassa, annak előnyeit maximalizálhassa. A Digitális Jólét Program a közgyűteményekre, mint meghatározó fontosságú tartalomszolgáltatókra tekint.

A program akkor éri el célját, ha:

1. a megfelelő tartalmat,
2. a megfelelő időben,
3. a megfelelő érintettnek el tudja juttatni.”¹⁷

17 Forrás: www.kormany.hu/download/9/ac/11000/K%C3%B6zgy%C5%B1jtem%C3%A9ny%C3%A9ny%C3%A9ny%C3%A9ny%20Digitaliz%C3%A1si%20Strat%C3%A9gia_2017-2025.pdf (2019. 05. 14.)

Felhasznált irodalom

- BOTOS Szilvia (2014): *Az új generációs hálózatok fejlettségi és használati jellemzőinek mérése, a fejlesztések gazdasági és vidékfejlesztési aspektusai*. Doktori (PhD) értekezés. Debrecen, Debreceni Egyetem.
- HAUSMANN Róbert: *Digitalizáció – Versenyképességi fókuszpont az államigazgatás számára is*. Forrás: www.mnb.hu/letoltes/hausmann-robert-digitalizacio-versenykepessegi-fokuszpont-az-allamig-mnbhonlapra.pdf (2017. 09. 11.)
- FLEISCHER Tamás (2003): *Az infrastruktúra-hálózatok és a gazdaság versenyképessége*. A „Gazdasági versenyképesség: helyzetkép és az állami beavatkozás lehetőségei” című kutatás résztanulmánya. Budapest, Pénzügyminisztérium.

Internetes források

- <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2010/HU/1-2010-245-HU-F2-1.Pdf> (2019. 05. 14.)
- http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-225_hu.htm (2017. 09. 11.)
- http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-10-200_hu.htm (2019. 05. 14.)
- http://mtmi.hu/cikk/1001/Az_digitalizacio_jogi_kerdesei_es_a_tudomanyos_diskurzus_hibainak_felvetese (2017. 09. 11.)
- <https://bitport.hu/mobilitas/az-esztek-be-akarjak-roffenteni-az-europai-digitalizaciot> (2019. 05. 14.)
- https://ec.europa.eu/commission/priorities/digital-single-market_hu (2017. 09. 11.)
- www.origo.hu/jog/20120913-merfoldko-az-uj-transzparenciaszabalyozas-am-anomaliak-is-tapasztalhatóak.html (2019. 05. 14.)
- www.europarl.europa.eu/atyourservice/hu/displayFtu.html?ftuId=FTU_5.9.3.htm (2017. 09. 11.)
- www.kormany.hu/download/9/ac/11000/K%C3%B6zgy%C5%B1jtem%C3%A9nyi%20Digit%C3%A1lis%20Strat%C3%A9gia_2017-2025.pdf (2017. 09. 11.)
- www.napi.hu/prcikk/a-digitalizacio-gyokeresen-atalakitja-az-allamigazgatast-is.631289.html (2019. 05. 14.)
- www.trendinspiracio.hu/letoltesek/dokumentumok/transzparencia_tanulmany.pdf (2017. 09. 11.)

Jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye.
- Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014–2020. Forrás: www.kormany.hu/download/a/f7/30000/NIS_v%C3%A9gleges.pdf (2019. 05. 14.)